

E14 Zondag Sexagesima

Zondag Sexagesima

De Schriftlezing voor deze korte overdenking vindt u opgetekend in Mattheüs 5:1-12; het Evangelie naar Mattheüs, daarvan het vijfde hoofdstuk, de verzen 1 tot en met 12.

[Eerste grote monoloog: De Bergrede (5:1-7:29)]

De zaligsprekingen:

5

- 1 En *Jezus* de scharen ziende,
is geklommen op eenen berg
en als Hij nedergezeten was,
kwamen Zijne discipelen tot Hem.
- 2 En Zijnen mond geopend hebbende,
leerde Hij hen,
zeggende:
"Zalig *zijn* de armen van geest,
want hunner is het Koninkrijk der hemelen.
- 4 Zalig *zijn* die treuren,
want zij zullen vertroost worden.
- 5 Zalig *zijn* de zachtmoedigen;
want zij zullen het aardrijk beërven.
- 6 Zalig *zijn* die hongeren en dorsten *naar* de gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.
- 7 Zalig *zijn* de barmhartigen,
want hun zal barmhartigheid geschieden.
- 8 Zalig *zijn* de reinen van hart,
want zij zullen God zien.
- 9 Zalig *zijn* de vreedzamen,
want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.
- 10 Zalig *zijn* die vervolgd worden om der gerechtigheid wille;
want hunner is het Koninkrijk der hemelen.
- 11 Zalig zijt gij, als u *de menschen* smaden
en vervolgen
en liegende alle kwaad tegen u spreken om Mijnentwille.
- 12 Verblijdt u en verheugt u,
want uw loon *is* groot in de hemelen;
want alzóó hebben zij vervolgd de Profeten,
die vóór u *geweest zijn*.

In deze overdenking zal ik in het bijzonder stilstaan bij vers 6:

- 6 Zalig *zijn* die hongeren en dorsten *naar* de gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.

Wat is er zalig aan hongeren en dorsten? Het is toch heel bijzonder wat hier geschreven staat. En de ene keer is die vraag veel klemmender dan de andere. Wanneer alles voor de wind gaat, dan kan men zoiets gewoon voor kennisgeving aannemen. Het is het Hebdi louere ende gras idee uit de Van den Vos Reynaerde, waarbij de vos met deze woorden Cuwaert de haas en Belijn de ram prijst om hun soberheid van leven, wat natuurlijk grote onzin is, want wat zouden die dieren meer wensen: het is al wat hun hartje begeerde. Maar wanneer er gebrek op gaat treden wordt dat heel wat anders. Dan heeft men er kennis aan, althans, ten dele; dan begint men de radicaliteit van die woorden te zien, en dan komen er misschien ook wel vragen. Bij mij komen de vragen. Het grote verbazen. Het grote niet-begrijpen. Het onbevattelijk zijn. Het niet kunnen doorgronden. En van daar ook het gebed. Het biddend vragen. Het biddend vragen om uitkomst, om opheldering, om verbreking van het ijzeren regime van de tijd; van het verval; van strijd, van ziekte, van overlijden. Al vele eeuwen regeert de dood met vaste hand; met *ijzeren* hand.

Wij moeten bidden om Gods wil, zo werd laatst weer gezegd: Uw wil geschiede. Er zijn twee willen Gods te onderscheiden, naar Augustinus' leer, het is al vaker aan de orde gekomen: een zaak die God ook wil, waar Hij een welbehagen in heeft; en de wil Gods in alle gebeurtenissen des levens; de idee daarachter was, dat er geen

ding gebeuren kan wanneer God dat verbod te geschieden. Satan is dan wel de prins der wereld, maar hem worden grenzen gesteld.

De grote vraag is natuurlijk: waarom toch zo weinig grenzen? Waarom kan hij zo bijzonder veel? Waarom ziekten? Waarom Sobibor, Triblenka, Auschwitz? Waarom Szebrenica? /Waarom natuurrampen, waarom juist dan geen grenzen gesteld? Waarom zo weinig contact, en wanneer er dan sprake heet te zijn van contact, is het vaak zo indirect, zo vaag ook.

Dat is een raadsel. Het raadsel van het lijden tegenover liefde en almacht; het raadsel van het grote zwijgen. Hongeren en dorsten. Zal daarmee de vele vasten samenhangen, die bij Joden en Christenen in zwang was, en soms ook nog is? In de Middeleeuwen vastte men in de Advent; vastte men in de Zeventigdaagentijd, in het bijzonder in de Veertigdagentijd; men vastte op vrijdagen, soms ook op woensdagen, het hele jaar door; en dan waren er nog de bijzondere dagen van boetedoening. En vasten voor de mis, zodat men hongerde en dorste naar het brood des levens. Die gewoonte is in sommige protestantse kringen blijven bestaan, nu bij het Heilig Avondmaal. Overigens was in de Middeleeuwen en lang erna in de Rooms Katholieke Kerk niet elke vastenperiode even streng: er waren ook perioden bij van matigheid. En de niet-vrijwillige vasten, ten gevolge van misoogsten, oorlogen, natuurrampen, epidemieën, overbevolking: gewoon, waarbij men gewoon natuurlijk tussen aanhalingstekens moet zetten, “gewoon” hongersnood. Waarbij er ook een gebrek aan drinken was. Een beroemd geleerde van eind 18^e, begin 19^e eeuw, die daar zeer interessante ideeën over heeft ontwikkeld, heette Thomas Malthus. Hij was demograaf, econoom en predikant, uit Engeland. Hij was ongelooflijk pessimistisch. Maar helaas soms ook realistisch. Hij bezag het verleden, en zag dat er perioden waren dat het goed ging: dan was er volop voedsel, en nam de bevolking toe. Tot het punt, dat er eigenlijk te veel mensen waren voor de hoeveelheid beschikbare voedsel. Dat kon doordat nu eenmaal het maximum was bereikt, waardoor de mensen verzwakt raakten, en er ziekten uitbraken, waardoor het aantal mensen weer afnam. Maar ook door misoogsten of oorlogen kon de hoeveelheid voedsel dat beschikbaar was afnemen, waardoor er hongersnood kwam, en er ziekten uitbraken, zodat er weer heel veel mensen stierven. Dan was er weer, voor hen die overbleven, genoeg voedsel, zodat de bevolking weer toenam: het wordt de Malthusiaanse cyclus genoemd. Dat de totale beschikbare hoeveelheid voedsel op zich niet non-elastisch is, met andere woorden, dat door nieuwe landbouwmethoden de totale hoeveelheid voedsel dat beschikbaar was kon toenemen, daar had hij geen rekening mee gehouden, maar wel met de mogelijkheid van geboortebeperving: arme mensen die wisten dat zij geen gezin konden onderhouden, zouden er maar van af moeten zien een gezin te stichten. Dat is wel een heel verheven gedachte en boodschap die hij had voor arme mensen: erg sociaal voelend ook. Nee, dan is Marx op dit punt veel interessanter. En het is in flagrante strijd met wat Christus Zelf geleerd heeft, zorg te hebben voor de naaste: de rijke dient de arme te helpen: geen roder boek dan de Bijbel. Ofschoon ik het idee van geboortebeperving op zich helemaal niet verkeerd vind: wat dat aangaat vind ik Malthus wel verlicht. Malthus had ook nog het idee dat de Heere dat Zelf zo had gewild: met het gegeven dat de bevolking veel harder groeien kon dan er voedsel geproduceerd kon worden, had de Heere vòòr, de mens deugdzaam gedrag op te leggen, naar zijn idee. Dat is wel een heel bijzondere manier om het “zalig die hongeren en dorsten” uit te leggen: vanuit het gebrek komt men bij God. Daar geloof ik maar weinig van. Want omgekeerd kan natuurlijk ook, en komt volgens mij heel wat vaker voor: dat mensen, gedesillusionneerd [teleurgesteld] door het gebrek de Heere de rug toe keren. Ik denk dat Lucas gebrek voor ogen staat dat in verband staat met de keuze voor Christus en al wat daarmee samenhangt. Dat door die keuze men, door bijvoorbeeld verstoting uit de gemeenschap, men geen geld had om voedsel en drinken te kopen. Of omdat men op de vlucht was gejaagd, en zo gebrek aan het meest noodzakelijke had. En dat Christus daarmee hen een bemoediging gegeven heeft: hoofd omhoog, zie uit naar een beter. Zalig zijt gij, want gij zult verzadigd worden. De blik dient men te werpen op de apocalyptische toekomst. Mattheüs vergeestelijkt dat: zalig zijn zij die hongeren endorsten *naar de gerechtigheid*, want zij zullen verzadigd worden.

Gerechtigheid! Het onrecht heerst op aarde. Corruptie en wantrouwen is er alom. Rechtbanken spreken soms recht, maar soms ook niet. Soms zijn er verschillen in strafmaat. Soms wordt een straf opgelegd aan mensen die volstrekt onschuldig zijn, alleen omdat zij over bepaalde dingen wat anders denken, en zich daarover ook uitlaten. En kijkt men in de politiek: hoe vaak men zaken tegenkomt die het daglicht niet kunnen verdragen. Kuiperijen. Proberen de ander zwart te maken. Proberen de ander onderuit te halen. Of afspraken maken die de ander niet weten mag. We zien het rondom ons. We zien het met de regelmaat van de klok. Men denke aan minister Van der Steur, men denke aan Trump, maar aan ook de liefelijke woorden die Trump en Clinton over elkaar hebben uitgesproken tijdens de verkiezingscampagne. Het zijn toch dingen die niet oorbaar zijn. En dat gebeurt hier nog alles in een vrije en democratische wereld. En kijk naar de wetenschap. Hoe men elkaar vaak als vijanden bestrijdt; bij geschiedenis had een docent in zijn hoorcollege het er zelfs over iets of iemand naar de mestvaalt van de geschiedenis te rijden! De dwaasheid! Zie liever het positieve in de ander, spreek lovende en waarderende woorden uit. Kijk naar de goede dingen die zijn geschreven, en zit niet te muggeziften over eventuele nauwkeurigheden die er in zitten. En die uiteindelijk in het eigen werk ook te vinden zijn.

Hongeren en dorsten naar gerechtigheid. Naar een eerlijk bestel. Naar een wereld waar een ieder het zijne krijgt, en waar geen onrecht meer is. Eigenlijk nog veel meer. Een wereld waarin liefde het dragende principe is.

Waarin iedereen het beste voor de ander, in Bijbels jargon, voor “de naaste” zoekt.

Zalig zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid: want zij zullen verzadigd worden. Zal men ooit op deze wereld verzadigd worden in dit opzicht? Zal er ooit gerechtigheid zijn op deze planeet? *Gerechtigheid?*

Bij de uitspraak van Lucas heb ik het al gezegd: dat hongeren en dorsten, daar komt een eind aan in de toekomst: het krijgt een apocalyptische dementie. Met andere woorden: niet nu, maar bij de wederkomst van Christus, bij de komst van het Koninkrijk der hemelen in volheid, dan zal men verzadigd worden. Dan zullen die nu letterlijk hongeren en dorsten verzadigd worden; maar zeker ook hen die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid. Dat is een geloofsprong. Men moet dat geloven: bewijs daarvoor is er niet, dat is waar. Dat is heel kwetsbaar. Dat is wonderlijk dat de HEERE dat zo wil, maar het is wel de werkelijkheid. En dan doen wij er wel aan niet te bidden om recht en gerechtigheid, maar veeleer om barmhartigheid en genade.

Want in Zijn genade, in Zijn barmhartigheid, is onze hoop.

Amen.

Psalm 89:1, 7 en 8.